

משרד התיירות

פעולות ביקורת

נבדקו נושאים הקשורים במתן שירותים לתיירים המבקרים בארץ, לרבות ענייני רישוי של סוכנויות נסיעות.

במשרד ובחברת בית הספר המרכזי למלונאות בע"מ נבדק הטיפול בשכירת בניין לבית ספר למלונאות בירושלים.

דבר ביקורת בעניין פיתוח מקרקעין למטרות תיירות באיזורי אילת וים המלח, ראה בדו"ח זה, עמ' 359.

לשכת התיירות, רומא

1. משרד התיירות מקיים ברומא לשכת תיירות, שבה מועסקים עובד ישראלי — מנהל הלשכה וארבעה עובדים מקומיים. בשנת הכספים 1975 היה תקציב הלשכה כ-255,000 ל"י וההוצאה למעשה כ-260,000 ל"י, נוסף על משכורתו של מנהל הלשכה, שהייתה כ-150,000 ל"י. מתוך הקצבה של כ-420,000 ל"י, שנועדה עבורה מהתקציב של הנציגות האירופית של משרד התיירות בפאריס למימון פעולות פרסומת, הוצא סכום של כ-90,000 ל"י בלבד. בדיקה מסורגת של מסמכי הרישום של שנת הכספים 1975 לא העלתה ממצאים הראויים לדיווח.

2. מספר התיירים מאיטליה, שביקרו בישראל, עלה מ-14,000 בקירוב (להוציא מבקרים מאניות סיור) ב-1971 ל-15,400 ב-1974 ול-17,800 בשנת 1975, שהוכרזה על ידי הכנסייה הקתולית כשנה קדושה. מכאן, שמספר התיירים מאיטליה לישראל, אף שגדל במידת מה בשנים האחרונות, מהווה חלק קטן מכלל התיירות לישראל (כ-3% ב-1975). משרד מבקר המדינה עורר שאלה, אם לא היה מקום להסתפק לצורך עידוד התיירות מאיטליה לישראל בנציגויות של חברת אל-על, ובשירותיהם של היועץ הכלכלי בשגרירות ישראל ברומא והקונסול לענייני מסחר בקונסוליה הישראלית במילאנו.

לקראת סוף 1976 מונתה ועדה פנימית במשרד התיירות לבדיקת מערך הפריסה של לשכות התיירות בחוץ לארץ.

שירותים לתייר

ב-1976 ערך משרד מבקר המדינה ביקורת על טיפולו של משרד התיירות במספר נושאים הנוגעים למתן שירותים לתיירים המבקרים בארץ ולישראלים היוצאים כתיירים לחוץ לארץ.

מורי דרך

פעולת מורי הדרך בישראל הוסדרה עד יולי 1976 על פי פקודת מורי הדרך, 1927, וב"תקנות מורי הדרך תשכ"ז-1967". ביולי 1976 פורסם חוק שירותי תיירות, תשל"ו ו-1976, שביטל את הפקודה משנת 1927. על ביצוע החוק מופקד שר התיירות והוא מינה את הממונה על המחלקה להכשרת כוח-אדם בתיירות שבמשרד התיירות להיות אחראי להכשרת מורי הדרך ורישום, לחידוש הרישיונות ולפיקוח על עבודתם. בשנת 1976 פעלו בארץ כ-2,500 מורי דרך מורשים. הרישיון ניתן כל פעם לשנה אחת, ולצורך חידושו חייבים מורי הדרך, על פי התקנות, להשתתף בהשתלמויות.

הפיקוח על עבודת מורי הדרך הוא על ידי מחלקת הביקורת של המשרד, שעובדיה מצטרפים לעתים לסיורים — אמנם רק לשיעור זעיר שלהם; וכן על ידי בירור תלונות תיירים המתקבלות

במשרד; את התלונות מבררת המחלקה להכשרת כוח אדם בתיירות, מספר התלונות בכתב נגד מורי הדרך היה קטן מאוד. (בדבר ביקורת קודמת ראה דו"ח שנתי 21, עמ' 590; ודו"ח שנתי 23, עמ' 626).

הענקת סמל תיירים

צו הפיקוח על מצרכים ושירותים (זיהוי עסקים למכירת טובין ומתן שירותים לתיירים), תשכ"ז—1967, מסמך את משרד התיירות להעניק לבעלי עסקים, הנכונים להתחייב לקיום תנאים, שקובע המשרד לשיפור השירות לתיירים, אישור, המתיר להם להציג "סמל תיירים"; סמל זה אמור להצביע על בתי עסק הערוכים לשרת את לקוחותיהם ברמה נאותה ובמחירים סבירים. הדברים אמורים בסוגים מסוימים של בתי מסחר — גלריות לאומנות, חנויות לתכשיטים ומוכרות, לעתיקות, לספרים, להלבשה ובתי אוכל — הנמצאים בטיפולן של מספר רשויות כגון משרד המסחר והתעשייה, משרד החינוך והתרבות, משרד הבריאות והרשויות המקומיות, שלכל אחד מהם מערכת רישוי ופיקוח משלו. ב-1976 הציגו 588 בתי עסק, לרבות 120 בתי אוכל, את סמל התיירים. מנהל המחלקה לשיווק לתייר שבאגף שירותי התיירות מונה על ידי שר התיירות לבצע את הצו.

האישור להציג סמל תיירים מוגבל לשנה אחת בלבד, ומכאן שאחת לשנה חייב המשרד לבדוק, אם נושא הסמל עודנו ראוי להציגו. נתונים של משרד התיירות, שהתייחסו לבדיקות, שנערכו בבתי אוכל בירושלים, שהציגו סמל תיירים, העלו, שבשנים 1968 עד 1976 נערכו בהם בדיקות ספורות בלבד. כאשר נמצאו בהם ליקויים חמורים, לא גרר הדבר ביטול הזכות להציג את הסמל או כל פעולה משמעותית אחרת. כשתבע המשרד תיקון המצב, לא חזר ובדק אם אכן תוקנו הליקויים. על מצב דומה התריע במאי 1975 מנהל המחלקה לעידוד השיווק לתייר במשרד לגבי בתי אוכל באזור תל-אביב—יפו, אולם גם שם לא נעשתה, עד סוף 1976, פעולה של ממש לתיקון המצב.

עסק הווכה בסמל תיירים משתמש בו למשיכת לקוחות גם בפרסומיו, וגיתן לצפות לכך, שרמתם של בתי עסק אלה תהיה בפיקוח אפקטיבי של משרד התיירות; כפי שעולה מן הממצאים, נדרשת בתחום זה פעולה נמרצת יותר מטעם המשרד, תוך תיאום עם משרדי ממשלה אחרים והרשויות המקומיות (בדבר ביקורת קודמת בנושא זה ראה דו"ח שנתי 18, עמ' 482, שלגבי ממצאיה הפנתה ועדת הכספים של הכנסת בהצעותיה את תשומת לב הממשלה לצורך ההפעיל, לחוק ולהרחיב סמכויות הטיפול והפיקוח לגבי שירות התיירות; בדבר ביקורת מעקב ראה דו"ח שנתי 20, עמ' 616).

סוכנויות נסיעות

פעולתן של סוכנויות הנסיעות מוסדרת ב"צו הפיקוח על מצרכים ושירותים (סוכנויות נסיעות וסוכנויות להסעת תיירים), תשכ"ז—1967". הצו קובע, שבראשה של סוכנות נסיעות יעמוד מומחה לנסיעות, וכן מפרט הצו באלו תנאים יקבל אדם רשיון "מומחה לנסיעות", או "פקיד מורשה"; כיצד ייבחנו המומחים; ובאלו תנאים יינתן רשיון לפתיחת סוכנות נסיעות, סניף של סוכנות או סוכנות להסעת תיירים. על ביצוע הצו מופקד המנהל, היינו מי ששר התיירות מינהו לעניין צו זה. המנהל נעזר ב"מועצה מיעצת", שמתפקידה ליעץ לו בתחום מתן רשיונות, בקביעת נושאי הבחינות ועריכתן, ובעריכת השתלמויות.

בסוף שנת 1976 פעלו בארץ כ-200 סוכנויות נסיעות וכ-60 סניפים; עוד פעלו בארץ 15 סוכנויות להסעת תיירים. באותה עת היו בארץ 480 בעלי רשיון מומחה לנסיעות וכ-2,000 פקידים מורשים.

1. בתלונות נגד סוכנויות נסיעות מטפלות מחלקות שונות של המשרד — בעיקר המחלקה לביקורת שבאגף שירותי תיירות ולעתים היועץ המשפטי. נמצא, שתוצאות הבידורים, אף אם הצביעו על ליקויים בפעולות הסוכנות, לא תמיד הגיעו לידי המנהל, ואינם משתקפים בתיק הסוכנות המנוהל על ידיו.

2. בידי המנהל תיקים אישיים של בעלי רשיון מומחה לנסיעות, הצריכים לכלול את האסמכתאות לרישוי וכן כל מידע, שיש בו כדי להשפיע על הארכת הרשיון, כמו תלונות, שהוגשו נגד המומחה ותוצאות בירורן.

— בדיקה מדגמית של 30 מבין 480 תיקים של בעלי רשיון מומחה לנסיעות, שהיו במשרד בסוף 1976 העלתה, שברוב התיקים חסרו מסמכים המעידים על ותק במקצוע, על עמידה בבחינות ועל העדר רישום פלילי, שהם תנאים שנדרשו בצו, כדלהלן.

התנאי	ס"ה	מסמכים תקינים	מסמכים לקויים	מסמכים חסרים
ותק במקצוע	30	10	11	9
בחינות	30	12	7	11
תעודת העדר רישום פלילי	30	10		20

קיימת תנועה מתמדת של בעלי רשיון בין סוכנויות הנסיעות, ובשל כך נותרות לעתים סוכנויות, ובעיקר סוכנויות קטנות, שבעליהן אינם בעלי רשיון מומחה לנסיעות, במשך תקופות שונות, בלא בעלי רשיון כלל, הגם שהדבר אסור על פי הצו.

3. ב"צו הפיקוח על מצרכים ושירותים (סוכנויות נסיעות ותיירות וסוכנויות להסעת תיירים), תשכ"ג-1963, שעמד בתוקף עד לביטולו על ידי הצו מ"1967, נקבע, שלא יעסוק אדם בשירותי נסיעות ותיירות אלא לפי רשיון מאת המנהל. רשיון יינתן רק למומחה — שהוא אדם שעמד בבחינות או אדם, שהיה סוכן נסיעות במשך עשר שנים, והמנהל קבע, לאחר התייעצות עם הוועדה המייעצת, שהוא סוכן נסיעות מומחה; או אדם, שהיה סוכן מסיע תיירים במשך חמש שנים, והמנהל קבע לאחר התייעצות עם הוועדה, שהוא סוכן מסיע תיירים מומחה.

בתקון לצו הנ"ל מינואר 1964 נקבע, שרשיון "מומחה" יינתן גם לאדם, שהתמחה במשך עשר שנים במתן שירותים כעובד החברה הממשלתית לתיירות, והמנהל קבע, לאחר התייעצות עם הוועדה, שהוא סוכן מומחה. על סמך תיקון זה קיבלו עובדים של החברה הממשלתית לתיירות (שטיפלה בתחומי התיירות לפני הקמת משרד התיירות ב"1965), שענו על קריטריונים אלה, רשיונות של מומחה. ההסדר של מתן רשיונות על סמך ותק נמשך עד הוצאת הצו ב"1967; אחד התנאים, שקבע הצו מ"1967 למתן הרשיון הוא הצורך לעמוד בבחינות, אולם מי שעסק ערב יום פרסום הצו לפחות עשר שנים בשירות נסיעות, היה זכאי לקבל רשיון "מומחה לנסיעות", אם הגיש למנהל בקשה לרשיון ועמד בבחינות בעל פה תוך שנה מיום הפרסום. כמה עובדים של משרד התיירות קיבלו רשיונות מומחה לנסיעות, אף לאחר שחלפה שנה מיום פרסום הצו ברשומות. חלקם אף לא נתבעו לעמוד בבחינות בעל פה כגדרש בצו.

בישיבת המועצה המייעצת, שהתקיימה בסוף 1975, פירטו נציגי התאחדות סוכני הנסיעות כמה מן המקרים, שרשיונות "מומחה לנסיעות" ניתנו לעובדי משרד התיירות בלי ידיעת חברי המועצה. בישיבה אחרת של המועצה, שהתקיימה בראשית 1976, הוחלט לבטל כל אותם רשיונות, שניתנו בעבר, בלא שהובאו לדיון במועצה בהתאם לצו.

באמצע מאי 1976 מינה שר התיירות ועדה משרדית, בראשות יושב ראש המועצה המייעצת ובהשתתפות היועץ המשפטי של המשרד ועוד שני חברים, כדי שתבדוק את עניין רשיונות המומחים, שניתנו לעובדי המשרד. בתחילת יולי 1976 הגישה הוועדה דו"ח על ממצאיה, ובו קבעה, בין השאר, שדנה ב"30 מקרים: 10 מהרשיונות ניתנו כדין; 13 הוצאו שלא כדין, מהם 10 בלי שהעניין הובא כלל לדיון במועצה כפי שהיה דורש הצו ו"3 היו מותנים במילוי תנאי של השלמת עבודה מעשית במשרד הנסיעות, אך ניתנו למרות שתנאי זה לא קויים. ב"6 מקרים הופסק הטיפול והתעודה לא הוצאה; במקרה אחד הוקפא הרשיון עד למילוי תנאי ההתמחות.

ב"2 מקרים נמצאה המלצה של יושב ראש הוועדה המייעצת, בכתב ידו, לגבי בקשות, בלא שניתן היה לברר אם הובאו הבקשות לדיון במועצה.

הוועדה קבעה במסקנותיה, שהמנהל פעל בעניין זה בניגוד להוראות הצו, הגם שהמניע למעשיו לא היה כרוך בקבלת טובת הנאה לעצמו. עוד קבעה, שחלק מעובדי המשרד, שקיבלו רשיונות אינם פטורים מאחריות. הוועדה הוסיפה, שהצו תוקן ב"1963 במיוחד כדי לאפשר לעובדים הוותיקים של החברה הממשלתית לתיירות דאו ולעובדי משרד התיירות הוותיקים לאחר הקמתו, לקבל רשיונות אלה כחוק, ולפיכך, לו הובא תיקון הצו כראוי לידיעת כל עובדי המשרד, היו מירב הפניות נענות בחיוב במועד החוקי. עם זאת לא היה בכך כדי להצדיק מתן רשיון שלא כחוק.

בעקבות דו"ח הוועדה הובא עניינו של המנהל בפני נציבות שירות המדינה ולפי פסק דין של בית הדין המשמעתי הוא קיבל נזיפה. הממצאים והמסקנות האחרים של הוועדה הובאו לידיעה של נציבות שירות המדינה.

4. לפי הוראות הצו חייבת סוכנות נסיעות להמציא למנהל עותק מטיוטת כל מחירון או פרסום, המיועד ללקוחות או לסוכנויות בחוץ לארץ, לפני הפצתו. למעשה אין הוא מקבל, מזה שנים עותק

מסיונות מסמכים אלה, ומאליו מובן, שאין הוא יכול לבדקם ולחוות דעתו עליהם כדי להבטיח מתן מידע נכון ללקוחות.

5. הביקורת דנה עם משרד התיירות על הנושא של סניפי סוכנויות נסיעות ישראליות בחוץ-לארץ ועל מידת תרומתם לעידוד התיירות, וכן על הפיקוח המופעל על הוצאותיהם, שלכיסוין מועבר מטבע חוץ מן הארץ. דיון זה התבסס גם על דו"ח המפקח הכללי של האוצר משנת 1972.

עוד דנה הביקורת עם המשרד בדרכי הטיפול בתלונות על סוכנויות נסיעות מצד תיירים ישראלים, שיצאו לחו"ל.

סוכני הנסיעות ואגף המכס והבלו

1. משרד התיירות ראה בסוכני הנסיעות גורם לעידוד תיירות נכנסת, ולכן הוענקו להם הטבות בתחום המטבע: השתתפות מטעם משרד התיירות במבצעי הפרסומת של הסוכנויות בחוץ לארץ, הקצבות מיוחדות של מטבע חוץ לסוכנים היוצאים לחוץ לארץ לצורך משא ומתן עם גורמי תיירות מקומיים לשם הבאת תיירים, וכן פטור מלא או חלקי ממס נסיעות. כיוון שסוכני נסיעות נהנים מהנחות ממחיר כרטיסי הטיסה לפי הסכמים בין לאומיים איפשר הפטור ממס נסיעות לסוכנים ולעובדי הסוכנויות נסיעות לחוץ לארץ במחיר זול מאוד.

בצו מס נסיעות חוץ (פטור), תש"ל-1970, מאפריל 1970 ניתן פטור מלא ממס נסיעות לבעל רשיון, שעסקו או חלק מעסקו ארגון סיורי תיירים לישראל, או לפקידו הבכיר, הנוסעים לחוץ לארץ למטרה זו. בתיקון מאוקטובר 1970 לצו האמור ניתן הפטור לסוכן, בהתחשב בהכנסתו במטבע חוץ מהבאת תיירים. כן ניתנה הנחה ממס נסיעות בשיעור 300 ל"י לסוכן העוסק בתיירות יוצאת ולפקידו הבכיר, ובלבד שמספר הנסיעות שלהם יחד לא יעלה על שתיים לשנה.

בתיקון הצו ממאי 1975 נקבע, שפטור ממס, בשיעורים שונים, יינתן לסוכני נסיעות, שהוסמכו על ידי שר האוצר כ"סוכנים מורשים" ומשמשים זרוע של אגף המכס והבלו לגביית מס נסיעות מישראלים היוצאים כתיירים לחוץ לארץ. כתוצאה מכך הוצאו כליל ממסגרת מקבלי הפטור, בניגוד לדעתו של משרד התיירות, דווקא 50 הסוכנויות העוסקות רק בתיירות נכנסת, והן חייבות לשלם את המס במלואו. אגף המכס והבלו הסביר בינואר 1977 למשרד מבקר המדינה, שהפטור ממס לסוכנים העוסקים בהבאת תיירים בוטל במסגרת ביטול הפטור ליצואנים מוסמכים, עמם הם נמנים — ביטול שנעשה על דעת ועדת הכספים של הכנסת. למשרד מבקר המדינה לא פורטו השיקולים שהצדיקו המשך מתן הפטור לסוכני נסיעות שעוסקים בתיירות יוצאת.

2. אין תיאום בין שלטונות המכס לבין משרד התיירות בתחום פעילותם של סוכני הנסיעות כ"סוכנים מורשים", שכן אגף המכס והבלו אינו נוהג להעביר תוצאות בדיקות שהוא עורך אצל סוכנים אלה לידיעת משרד התיירות, ומידע מגיע למשרד רק באקראי.

בדיקת תיקים מספר של סוכני נסיעות בהנהלת המכס והבלו העלתה, שגם כשניהל הסוכן את משרדו בצורה, שלא תאמה דרכי ניהול תקינים, וכשרישומיו הנוגעים לגביית מס הנסיעות נמצאו פגומים עד כדי כך, ששלטונות המכס והבלו ראו מקום לשלול ממנו מעמד הסוכן המורשה, המציא אגף המכס מידע על כך להתאחדות סוכני הנסיעות, אך לא למשרד התיירות. גם אם נושא מס נסיעות אינו נוגע במישרין לתחום פעולתו של משרד התיירות, ראוי היה שהמשרד יבקש את המידע מאגף המכס והבלו, משום שהוא הרשות המוסמכת לרישוי סוכני נסיעות.

בניין לבית ספר למלונאות בירושלים

בעקבות הפיתוח המואץ של ענף המלונאות בירושלים בשנים האחרונות הורגש מחסור בכוח אדם מקצועי להפעלת בתי מלון חדשים. ב-1972 החליט משרד התיירות להקים בעיר בית ספר להכשרת עובדים בענף המלונאות ולהפעילו במסגרת חברת בית הספר המרכזי למלונאות בע"מ (להלן "החברה"), שהיא חברה ממשלתית (בדבר הביקורת על רכישתו של הבניין לבית הספר המרכזי למלונאות בהרצליה, ראה דו"ח שנתי 16, עמ' 60). ביולי 1973 נחתם חוזה שכירות בין החברה לבין הבעלים של בית מלון בירושלים בעל 52 חדרים (להלן "המלון") בתנאים, שאושרו על ידי משרד התיירות. משרד התיירות אף התחייב כלפי החברה לכסות את כל התשלומים, שהיא תתחייב בהם על פי תנאי החוזה. בית הספר נפתח בספטמבר 1973.

במסגרת הביקורת הנערכת בחברה ערך משרד מבקר המדינה ב־1976 ביקורת על טיפולם של משרד התיירות והחברה בשכירת המלון.

1. ביוני 1972 החלו דיונים בין משרד התיירות לבין בא־כוחם של בעלי המלון על רכישת המלון או שכירתו. באותה התקופה התעניין המשרד בשלושה מקומות נוספים לפתיחת בית הספר, אך רכישתם ירדה מן הפרק מטעמים שונים. המשרד לא ערך מכרז ולא הודיע בדרך אחרת למציעים בכוח, שהוא מעוניין לרכוש או לשכור מבנה בשביל בית ספר למלונאות. עובדי משרד התיירות עסקו בחיפוש אחרי מבנה לבית הספר, בלא שישותפו בכך גורמים נוספים בעלי זיקה לנושא.

2. עניין הקמת בית הספר למלונאות בירושלים הובא לראשונה לדיון בדירקטוריון של החברה רק בנובמבר 1972, כאשר במשרד התיירות כבר נתקבלה ההחלטה לפתוח את בית הספר במלון. בסיום דיון זה החליט הדירקטוריון להעביר את המשך הטיפול לוועדה בהרכב נציגים ממשרדי התיירות והאוצר והתאחדות בתי המלון; אחד מתפקידיה החשובים של הוועדה היה לבדוק את התאמת המלון לייעודו. במשרד התיירות ובחברה לא נמצא תיעוד על כך, שהוועדה הגישה דו"ח למועצה או שמסרה לה חוות דעת בדרך אחרת.

3. בנובמבר 1972 כבר סוכמו סעיפי חוזה השכירות על כל פרטיהם בין נציגי משרד התיירות לבין בא־כוחם של בעלי המלון. פרטי החוזה הובאו בינואר 1973 לידיעת הדירקטוריון.

4. בפגישה שקיימה ביולי 1973 הנהלת משרד התיירות עם חברי הדירקטוריון של החברה, הביעו חלק מהחברים את חששם, כי המבנה אינו מתאים לצורכי בית הספר וכי לדעתם יש להשקיע סכומים גדולים בהתאמת המלון לייעודו. הנהלת משרד התיירות עמדה על הצרכים המידיים שהיו קיימים לדעתה בהכשרת כוח אדם ועל חוסר מתקנים לכך, ומסיבה זו החליטה על שכירת המלון. נציגי משרד האוצר בדירקטוריון הודיעו מיד לאחר הפגישה למשרד, כי הפרוטוקול מאותה הפגישה לא שיקף את מהלך הדיונים כראוי. בין השאר ציינו, שלא הוזכרו בו הספקות שהביעו על גובה דמי השכירות השנתי; שלא נזכר בו, שרוב המשתתפים, ולא מיעוטם, הביעו את חששם, שהמבנה אינו מתאים לייעודו; ושאלו גם אפשרות להתאימו בגלל מגבלות שטח ומיקום. לא נמצא תיעוד שהסתייגויות אלה נבדקו פעם נוספת, והחוזה נחתם ימים ספורים בלבד לאחר מכן.

5. עוד בסוף יולי 1972 ביקש המשרד מהשמאי הממשלתי הראשי להעריך את שווי של המלון. בחוות דעתו מספטמבר 1972 קבע, שדמי חכירה שנתיים סבירים בעד המלון הם 250,000 ל"י וכי לדעתו שוויו, לצורך קנייה, מגיע לכדי 3 מיליון ל"י בקירוב לעומת סכום של 6 מיליון ל"י, שנקבו הבעלים. על אף הערכתו של השמאי הממשלתי הסכים משרד התיירות לשלם דמי שכירות שנתיים של 490,000 ל"י. במשרד לא נמצא תיעוד, שיסביר את הסטייה הגדולה מהערכתו של השמאי הממשלתי הראשי.

על פי החוזה צמודים דמי השכירות לשיעור העליה במחירי הלינות במלון גדול ידוע בירושלים בעל אותה דרגה. ההצמדה למחירי הלינות, בלי להביא בחשבון את העליה במדד התשומות בבתי מלון ושינויים אפשריים באחוז התפוסה, גורמת, שהשינויים בשכר הדירה אינם צמודים לשינויים בערך הכלכלי של הנכס. ההצמדה הביאה לכך, ששכר הדירה השנתי ב־1976 הגיע כבר ל־1.25 מיליון ל"י.

משרד התיירות הסביר למשרד מבקר המדינה, שנציג הבעלים לא היה מוכן להוריד את דמי השכירות וגם לא הסכים לשנות את שיטת ההצמדה למחירי הלינות. לדעת הביקורת מוטל היה על המשרד ועל החברה לדחות בנסיבות אלו את העסקה, למצוא פתרונות ביניים לקיום בית הספר ולחפש מקום מתאים במחיר יותר סביר, שניתן לקיים בו את בית הספר. שיטת ההצמדה, כפי שנקבעה במקרה זה, חורגת משיקול של בסיס כלכלי סביר.

6. חוזה השכירות, שנחתם ביולי 1973, היה לתקופה של 5 שנים עם אפשרות להארכה לשנתיים נוספות. בדיונים, שקיימו במשרד התיירות ובדירקטוריון של החברה, הועלתה גם האפשרות לרכוש את המלון במקום לשכור אותו. כפי שמתברר מההתכתבות בין משרד התיירות לבין האוצר, הסכים האוצר, לאחרונה בנובמבר 1974, שמבחינה כלכלית הרכישה עדיפה על השכירה אולם העניין אינו עומד, כלשוננו, בעדיפות הראויה לכך.

עניין בית הספר למלונאות בירושלים משמש מדי פעם בפעם נושא בביטויים הדירקטוריון של החברה ומדיניותו עולה, שבמשך השנים לא השתכנע, שהמקום מתאים לייעודו, משום כך גם לא השקיעה החברה סכומים גדולים לשינוי הבניין. לדעת הביקורת, על משרד התיירות והחברה לבדוק, לקראת סיום תקופת החוזה, באורח יסודי פתרונות אפשריים ולפעול בעוד מועד, כפי שיתבקש מתוצאות בדיקותיה.